

mas docevit, *I. 2. q. 65*, art. 3, ad 2; hæc enim virtus elevat potentiam ad alium ordinem, per se tamen non disponit illam intra ordinem naturæ. Confirmatur secundo, quia non est cur negemus Christum sæpe fuisse operatum actus naturales harum virtutum; sunt enim simpliciter boni, et non excludunt actus virtutum infusarum, præsertim in Christi anima, qua illos exercere poterat independenter a corpore; poterant etiam referri ad supernaturalem finem, atque adeo esse meritiori et satisfactori; non est ergo cur eos non habuerit, et consequenter etiam habitus. Quæ omnia aperte confirmantur illo exemplo scientiæ acquisitiæ, cuius actum et habitum fuisse in Christo, nullus cordatus Theologus dubitat. Denique, quamvis Verbum, ut prima causa efficiens, potuisset miraculose supplere quidquid est efficacitatis in his habitibus, ex illo principio quod Deus potest supplere genus cause efficientis, Verbum famen precise consideratum, ut hypostasis humanæ naturæ, non poterat per solam unionem supplere hanc efficientiam, ut supra in similibus probatum est. Perfectio autem formalis, quam conferunt isti habitus, bene disponendo, et inclinando potentias ad bonum, non poterat sine illis a Deo conferri; et consequenter passiones et affectus Christi, quamvis sine his habitibus possent impediiri, ne exirent in aliquem actum secundum, vel motum inordinatum, non tamen poterant sine illis intrinsece quasi frænari et temperari in actu primo, quia hic est effectus formalis, qui sine propria forma fieri non potest. Non ergo potuit Verbum per se ipsum conferre omnem perfectionem quam conferunt isti habitus; et ideo nullo modo negandum est illos fuisse in Christo, magis quam supernaturales et infusos, de quibus quoad hoc eadem est ratio.

4. Dico tertio: istæ virtutes infusæ fuerunt animæ Christi Domini ab instanti suæ creationis in summo quodam gradu perfectionis. Hæc sequitur ex præcedenti, quia hæc perfectio debita erat illi naturæ ratione unionis, et quod aliquo tempore illa careret, neque ad finem redemptionis, neque ad aliquem alium erat necessarium; Christus autem a principio habuit omnem perfectionem unioni debitam, cuius parentia redemptio necessaria non erat, ut partim ex præcedentibus constare potest, partim dicetur sèpius in sequentibus questionibus. Confirmatur primo, quia Adæ fuerunt infusæ hæc virtutes a principio creationis; multo ergo magis Christo. Confirmata-

tur secundo, quia Christus habuit a principio omnes affectus optime dispositos et moderatos, et rectæ rationi subjectos, et optimo modo, scilicet, per internam affectionem et dispositionem.

5. *Objectio.* — *Responsio.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Dices primo: major perfectio esset has virtutes propriis actibus acquirere, quia perfectius est aliud a se habere quam ab alio, et ab intrinseco quam ab extrinseco. Respondet, melius simpliciter fuisse nunquam carere virtute, quia in hoc genere boni honesti melius est semper esse in ultimo termino perfectionis, quam paulatim illam acquirere. Dices: potuisset illas omnes virtutes habere in primo instanti, et tamen per proprios actus illas comparare; potuit enim in primo instanti habere perfectissimos actus omnium virtutum, et per eos illas sibi acquirere. Respondet, (quidquid aliqui dicant) hoc nec necessarium, nec verisimile videri; oportuisset enim ut anima Christi in eo instanti simul habuisset cogitatione præsentes materias omnium virtutum, et per naturalem prudentiam judicaret de omnibus agendis in omnibus illis materiis, atque ita haberet actus perfectissimos circa illas; hoc vero totum quamvis non implicet contradictionem, non est tamen tantum miraculum sine fundamento asserendum; præsertim quia quomodocunque Christus habuerit hos habitus, verissime dicitur habuisse a se et ab intrinseco, et conaturaliter; et perfectius illi fuit, quidquid operatus est in primo instanti, ex habitu operatum esse quam ad acquirendum habitum; non ergo indiguit exercitio virtutum ad has virtutes obtinendas.

6. *Objectio.* — *Responsio quorundam.* — *Responsio auctoris.* — Sed urgebis tandem, quia sequitur Christum Dominum, per actus harum virtutum quos exercebat, nihil sibi acquisivisse. Dicunt aliqui, acquisivisse augmentum harum virtutum. Sed hoc nec vere, nec satis considerate dictum est, nam rationes, quæ probant habuisse Christum hos habitus a principio, probant similiter habuisse illos in gradu heroico, ut hic dixit D. Thomas, vel, ut clarius dicamus, habuisse in summa perfectione quam habere possunt, vel secundum legem Dei ordinariam, vel secundum naturalem capacitatem et facultatem hominis, cui hi habitus et eorum actus accommodantur; vel denique in summa perfectione, quam in ipso Christo unquam habituri erant. Ratio est, quia hoc totum debitum erat unioni, ut

ostensum est. Et confirmatur, nam modo in beatitudine non augentur hi habitus in Christo per actus; sed a principio conceptionis fuit tam perfecte beatus, et constitutus in ultimo termino, in iis quæ pertinent ad virtutem et perfectionem animi, sicut nunc est. Confirmatur secundo, quia Christus non reddebatur promptior vel facilior ad operandum studiose per exercitium actuum, ut eleganter dixerunt Basilius et Dionysius, præcedenti disputatione, sect. 3, citati, quia omnis hæc perfectio est naturalis Christo. Unde neque ad unam virtutem fuit unquam promptior quam ad aliam, sed in summa proportione omnes semper habuit. Concedo ergo, per hos actus, neque habitus, neque augmentum eorumdem Christum acquisivisse, quia actus non intendit habitum, nisi sit intensor illo; Christus autem a principio habuit habitus, vel magis vel æque intensos, quam futuri essent actus. Non vero negandum est potuisse passibile corpus Christi Domini per externos actus habilius reddi ad externos labores preferendos, ut peregrinationes, vigilias, etc.; hoc enim saepe pendet ex qualitatibus, seu dispositionibus materialibus, quæ non spectant ad perfectionem virtutis.

ARTICULUS V.

Utrum in Christo fuerint dona?

1. *Ad quintum sic proceditur.* Videtur quod in Christo non fuerint dona. Sicut enim communiter dicitur, dona dantur in adjutorium virtutum. Sed id, quod est in se perfectum, non indiget exterioria auxilio. Cum igitur in Christo fuerint virtutes perfectæ, videtur quod in eo non fuerint dona.

2. *Præterea, non videtur esse ejusdem dare dona et recipere; quia dare est habentis, accipere autem non habentis.* Sed Christo convenit dare dona, secundum illud *Psal. 57: Dedit dona hominibus.* Ergo Christo non convenit accipere dona Spiritus Sancti.

3. *Præterea quatuor dona videntur pertinere ad contemplationem viæ, scilicet sapientia, scientia, intellectus et consilium, quod pertinet ad prudentiam; unde et Philosophus, in 6 Ethic. 2, numerat ista inter virtutes intellegit. Sed Christus habuit contemplationem patriæ.* Ergo non habuit hujusmodi dona.

¹ Isa. 11, lect. 2, col. 2.

² C. 3, et seq., tom. 5.

Sed contra est, quod dicitur *Isaie 4: Apprehendent septem mulieres virum unum.* Glos. ¹: Id est, septem dona Spiritus Sancti, Christum.

Respondeo dicendum, quod, sicut in secunda parte dictum est ², dona proprie sunt perfectiones quædam potentiarum animæ secundum quod sunt natæ moveri a Spiritu Sancto. Manifestum est autem quod anima Christi perfectissime a Spiritu Santo movebatur, secundum illud *Lucæ 4: Jesus autem, plenus Spiritu Sancto, regressus est a Jordane, et agebatur a Spiritu in desertum.* Unde manifestum est quod in Christo fuerunt excellentissime dona.

Ad primum ergo dicendum, quod illud, quod est perfectum secundum ordinem suæ naturæ, indiget adjuvari ab eo quod est altioris naturæ; sicut homo quantumcumque perfectus indiget adjuvari a Deo. Et hoc modo virtutes, que perficiunt potentias animæ secundum quod ducuntur ratione, quantumcumque sint perfectæ, indigent adjuvari per dona, quæ perficiunt potentias animæ secundum quod sunt mota a Spiritu Sancto.

Ad secundum dicendum, quod Christus non secundum idem est recipiens, et dans dona Spiritus Sancti; sed dat secundum quod Deus, et accipit secundum quod homo. Unde Gregorius dicit in 2 Moral. ³, quod Spiritus Sanctus humanitatem Christi nunquam deseruit, ex cuius divinitate procedit.

Ad tertium dicendum, quod in Christo non solum fuit cognitio patris, sed etiam cognitio viæ, ut infra dicitur ⁴. Et tamen etiam in patria sunt per aliquem modum dona Spiritus Sancti, ut in secunda parte dictum est ⁵.

In hoc articulo nihil occurrit notandum, præter ea quæ dicemus disputatione sequenti.

ARTICULUS VI.

Utrum in Christo fuerit donum timoris?

1. *Ad sextum sic proceditur.* Videtur quod in Christo non fuerit donum timoris. Spes enim

¹ Glos. ord., ibidem.

² I. 2, q. 18, art. 4.

³ C. 41, a med. illius.

⁴ Q. 34, art. 4.

⁵ I. 2, q. 68, art. 6.

⁶ Infr., q. 45, art. 7. Et 3, d. 45, q. 2, art. 2, q. 3.

videtur potior quam timor; nam spei objectum est bonum, timoris vero malum, ut in secunda parte habitum est¹. Sed in Christo non fuit virtus spei, ut supra habitum est². Ergo etiam in eo non fuit donum timoris.

2. Præterea, dono timoris timet aliquis vel separationem a Deo, quod pertinet ad timorem castum; vel puniri ab ipso, quod pertinet ad timorem servilem; ut Augustin. dicit³ super Canon. Joan. Sed Christus non timuit separari a Deo per peccatum, neque etiam puniri ab eo propter culpam, quia impossibile erat ei pecare, ut infra dicetur⁴. Timor autem non est de impossibili. Ergo in Christo non fuit donum timoris.

3. Præterea, primæ Joan. 4, dicitur quod perfecta charitas foras mittit timorem. Sed in Christo fuit perfectissima charitas, secundum illud Ephes. 3: Supereminenter scientia charitatem Christi. Ergo in Christo non fuit donum timoris.

Sed contra est quod dicitur Isa. 11: Replebit eum Spiritus timoris Domini.

Respondeo dicendum, quod, sicut in secunda parte dictum est⁵, timor respicit duo objecta, quorum unum est malum terribile, aliud est illud cuius potestate malum potest inferri, sicut aliquis timet regem in quantum habet occidendi potestatem. Non autem timeretur ille qui potest nocere, nisi haberet quamdam eminentiam potestatis, cui de facili resisti non possit; ea enim quæ in promptu habemus repellere, non timemus. Et sic patet, quod aliquis non timeretur, nisi propter suam eminentiam. Sic igitur dicendum est, quod in Christo fuit timor Dei, non quidem secundum quod respicit malum separationis a Deo per culam, neque etiam secundum quod respicit malum punishmentis pro culpa, sed secundum quod respicit ipsam divinam eminentiam; prout, scilicet, anima Christi quodam affectu reverentiae movebatur in Deum, a Spiritu Sancto acta. Unde Heb. 7 dicitur, quod in omnibus exauditus est pro sua reverentia. Hunc enim affectum reverentiae ad Deum, Christus, secundum quod homo, præ ceteris habuit pleniorum. Et ideo ei attribuit Scriptura plenitudinem timoris Domini.

Ad primum ergo dicendum, quod habitus

virtutum, et donorum proprie et per se respi- ciunt bonum; malum autem ex consequenti. Pertinet enim ad rationem virtutis, ut opus bonum reddat, ut in 2 Eth. 1 dicitur. Et ideo de ratione doni timoris non est illud malum, quod respicit timor, sed eminentia illius boni, scilicet divini, cuius potestate aliquod malum infligi potest. Sed spes, secundum quod virtus est, respicit non solum auctorem boni, sed etiam ipsum bonum, in quantum est non habitum. Et ideo Christo, qui jam habebat perfectum beatitudinis bonum, non attribuitur virtus spei, sed donum timoris.

Ad secundum dicendum, quod ratio illa pro- cedit de timore, secundum quod respicit objec- tum, quod est malum.

Ad tertium dicendum, quod perfecta chari- tas foras mittit timorem servilem, qui respicit principaliter pñnam. Sic autem timor non fuit in Christo.

Hic articulus etiam in disputatione sequenti explicabitur.

DISPUTATIO XX.

In duas sectiones distributa.

DE DONIS SPIRITUS SANCTI ANIME CHRISTI COLLATIS.

Dona Spiritus sancti generali ratione dici possunt omnia bona gratiæ gratum facientis, quomodo virtutes infusæ sunt dona Spiritus Sancti; speciali tamen ac propria significazione sic appellantur quidam habitus, quibus homo bene disponitur, ut sit facile mobilis ad operandum ex peculiari motione Spiritus Sancti. De quibus, an distinguantur a virtutibus, necne, res est controversa inter Theologos, et sub opinione existens; nos vero supponimus cum D. Thoma esse distincta, et hoc sensu de illis disputamus. Ex his vero donis (quæ septem ab Isai. numerantur, cap. 11), quatuor ad intellectum pertinent, scilicet intellectus, sapientia, scientia et consilium; tres ad voluntatem, timor, pietas et fortitudo. De quibus in 1. 2 ex professo disputatur; hic solum attingemus breviter quæ ad Christum pertinent.

SECTIO I.

Utrum dona Spiritus Sancti, intellectum perficien- tia, fuerint in Christo.

¶ Durand., in 3, dist. 34, q. 3, negat do-

¶ C. 6, in prin., tom. 1.

¹ 1. 2, q. 40, et 42, art. 1.

² Art. 4 hujus quæst.

³ Tract. 9, circ. med., tom. 9.

⁴ Q. 15, art. 1 et 2.

⁵ 1. 2, q. 42, art. 1.

DISPUTAT. XX. SECT. II.

num consilii manere in beatis quantum ad actum; unde consequens esse videtur, ut etiam in Christo negare illud debeat. Ratio ejus est, quia in beatis non reperitur objectum hujus doni, neque erit dubitatio de aliquo agendo; ergo. De aliis vero tribus donis magis videtur posse dubitari, quia illa dona, prout dantur hominibus viatoribus, dantur ad juvandam vel fulciendam fidem; unde nunc obscuritatem aliquam includunt, vel certe imperfectionem quæ fidem supponat; ergo cum Christus non habuerit fidem, non videatur his donis indiguisse. Et confirmo, nam per scientiam beatam et infusam perfectissime omnia novit; ad quid ergo indiguit aliis donis intellectus, sapientiæ et scientiæ?

2. Breviter tamen dicendum est, simpliciter et absolute hæc dona fuisse in Christo; quod sub his nominibus sapientiæ, scientiæ, etc., de fide certum est, ex illis verbis, Isai. 11: Requiescat super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ, et intellectus, etc., quem locum de Christo interpretantur omnes Sancti: Cyril. et Hieron. ibi, quorum testimonia supra tractavi; et Orig., hom. 6 in Num.; Iren., lib. 3 contra hær., c. 10; Athan., lib. de Fid. sua, ex quibus Patribus, adjuntes aliis, Aug. 12 contra Faust., c. 25; Basil., serm. 5 contra Eun., c. 14; Hilar., c. 15 in Matt.; et Ambros., serm. 5 in Psal. 118, colligitur hæc dona ita fuisse in Christo, ut sint communia omnibus justis. Unde fit probabile, hæc dona non solum fuisse ipsam scientiam beatam vel infusam, propter aliquos respectus his vocibus nominatos, sed esse peculiaria dona ab his scientiis distincta, quia alias non possent hæc dona esse ejusdem rationis in Christo, et in nobis. Deinde hæc dona in aliis justis comitantur gratiam gratum facientem, et ita distinguuntur a fide, ut amittantur amissa gratia et manente fide, et maneat in patria fide sublata, ut Theologi communiter docent; ergo.

3. Quo modo in Christo fuerint dona Spiritus Sancti intellectus ac scientiæ, et actus eorum.

— Præterea de dono consilii nulla major ratio dubitandi est, quod fuerit in Christo, quam de prudentia infusa, vel acquisita, vel quam de aliis virtutibus moralibus. Ratio enim Durandi, si quid valeret, æque in omnibus procederet, quia hæc omnia versantur aliquo modo in actione, et quodammodo circa eamdem materiam, diverso modo; si ergo in Christo fuit materia prudentiæ, et aliarum virtutum moralium, fuit etiam objectum seu

materia consilii. Modus autem judicandi per modum doni consilii non potuit illi repugnare, quia non requirit dubitationem, sed absolutum judicium de agendis, ex speciali instinctu Spiritus Sancti; hic autem modus, cum perfectissimus sit, multo magis in Christum convenit, quam in alios. Unde Durandus ipse supra, dicta quæst., in solut. ad 1, concedit Christum in via habuisse actus hujus doni, quia aliquo modo exercuit vitam activam; sed in patria negat non habitum, sed actum, quia ibi cessat exercitium vitæ activæ. Sed tamen, quamvis cesseret exterior usus hujus vitæ, tamen non omnino cessant, vel exerceri ibi non possunt interiores actus circa materiam, vel honestatem virtutum moralium; unde neque omnino cessant actus prudentiæ vel consilii. Ultimo de aliis tribus donis ita explicari breviter potest, non includere imperfectionem Christo aut beatitudini repugnantem: quia imprimis hæc dona nullam includunt obscuritatem, sed eo modo quo sapientia et scientia judicant de divinis mysteriis, quod sint creditu digna, vel Deo consentanea, vel aliquid hujusmodi, certo et evidenter judicant. Intellectus vero, si est ad judicandum, aliquem modum claritatis et evidentiæ habet; vel si tantum est ad perfecte concipiendum, seu apprehendendum supernatura mysteria, propriæ nec claritatem, nec obscuritatem habet, sed perfectionem quamdam, quæ has conditiones non requirit. Actus vero istorum donorum, quamvis fidelibus justis conferantur in adjumentum fidei, non tamen propter hunc solum finem utiles sunt, sed per se etiam perfectionem afferant propter se appetibilem, et ad quacumque abstractivam cognitionem, quæ de Deo habeatur, juvare etiam possunt; in Christo autem non solum fuit cognitio intuitiva supernaturæ mysteriorum fidei, sed etiam abstractiva.

SECTIO II.

Utrum in Christo fuerint dona Spiritus Sancti, pertinentia ad voluntatem, praesertim donum timoris.

1. De his donis dubitari potest, vel propter rationem aliquam omnibus illis communem, vel de aliquo in particulari, propter propriam aliquam difficultatem, ex speciali ejus ratione seu conditione ortam. Priori modo ratio dubitandi esse potest, vel quia modus operandi horum donorum videtur repugnare perfectiōni Christi; quando enim homo operatur actus